HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ז דברי רבי שמעון ומחלוקתו מיבעיא ליה אמרי רב כרבי שמעון בן לקיש דאמר לרבנן קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה ולא מיתוקמא מתני' כרבנן דקתני סיפא ואם מתו יקברו (אמר) ממאי דהא מתו יקברו משום דבעי העמדה והערכה הוא דלמא משום [א]דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הוא אמרי אם כן ניתני אם נעשו טריפה יקברו ואיבעית אימא לעולם רב כרבי יוחנן סבירא ליה ותני זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו: אבל קדם הקדשן וכו': מנא הני מילי דתנו רבנן [1]צבי מה צבי פטור מן הבכורה אף פסולי המוקדשין פטורין מן הבכורה אוציא אני את הבכורה ולא אוציא את המתנות תלמוד לומר איל מה איל פטור מן הבכורה ומן המתנות אף פסולי המוקדשין פטורין מן הבכורה ומן המתנות [ב]אי מה [2]צבי ואיל חלבן מותר אף פסולי המוקדשין חלבן מותר ת"ל [3]אך חלק אמר מר אוציא את הבכור ולא אוציא את המתנות מאי שנא אוציא את הבכור שאין שוה בכל ולא אוציא את המתנות ששוות בכל ת"ל איל אמר ליה רב פפא לאביי אי מה צבי ואיל [ג]אין אותו ואת בנו נוהג בהן אף פסולי המוקדשין אין אותו ואת בנו נוהג [ד]בו א"ל למאי מדמית להו אי לחולין אותו ואת בנו נוהג בו ואי לקדשים [ה]אותו ואת בנו נוהג בו אמר ליה אי הכי גבי חלבו נמי נימא הכי למאי מדמית להו אי לחולין חלבן אסור ואי לקדשים חלבן אסור אלא לאו מי אמרת אך ולא חלבן אימא נמי אך ולא אותו ואת בנו רבא אמר אך לאותו ואת בנו הוא דאתא וחלבו מדמו נפקא דכתיב [2]רק את דמו לא תאכל מאי דמו אילימא דמו ממש לא יהא אלא דמן דצבי ואיל אטו דמן דצבי ואיל מי שרי אלא דמו חלבו וליכתוב רחמנא חלבו אי כתב רחמנא חלב הוה אמינא אהני היקישא ואהני קרא אהני היקישא למעוטי מכרת דכי כתב כרת אאוכל חלב בהמה הוא דכתיב שנא' [3]כי כל אוכל חלב מן הבהמה ואהני קרא למיקם עליה בלאו בעלמא להכי אפקיה רחמנא בלשון דמו לומר לך מה דמו בכרת אף חלבו בכרת והא תנא אך ולא חלבו קאמר ה"ק אילו לא נאמר דמו הייתי אומר אך ולא חלבו עכשיו שנאמר דמו לאותו ואת בנו הוא דאתא: ואינו יוצאין לחולין: מנא הני מילי [ו]דת"ר [1]תזבח ולא גיזה [ז]בשר ולא חלב ואכלת ולא לבלביך מכאן [ח]שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים איבא

מה צבי ואיל פטורין מן הבכורה ומן המתנות כו'. בשמעתין מסקינן דלא כתב קרא דהוה דמי לצבי ואיל אלא לומר דאין פודין אותו ואת בנו נוהג בו ואין חילוק בין פודין לדשמיע נמי מה לצבי ואיל אין פודין אף פסולי המוקדשין אין פודין ואימה מנלן כל הני דרשות דתנא צבי ואיל כתוצין וכולהו לריכי דלמיפרש לקמן פרק פסולי המוקדשין (דף נ.). [ב]וי"ל דלהכי נמי מיפרש מד לבכורה ומתנות והיינו דלמיפרש הכא מד מצבי ומד מאיל עוד מיפרש הכא [ג](מד לבכורה) מד לכדרכי ילמק ורכי לומעטיה כמו שמיפרש ר"ת המרגיע והמנסיג שור של פסולי המוקדשין לוקה גוף אחד הן ועשאן הכתוב שני גופים והיינו מצבי ואיל מד לכלר עקיבא דמיתר אפי' לעובד כוכבים או לכלרכי אלעזר הקפר פ' שני דמולין (דף כח.) מה פסולי המוקדשין טעונים שחיטה אף צבי ואיל כן ומצבי לחולים הוה ילעינן איל דמצבי ילפינן כל חיה [ד]ואיך לכלרב מרי דאיל מין פודין ואין פודין ואכלנו מותר ואותו ואת בנו דצבי למילרם בסמוך אי לאו אך לא היינו מצבי ואיל דלריכין כתוב ומתנות דכתיב ממיעט ליה דהוי פודין ואכלנו מותר ואותו ואת בנו דצבי דמשמע שרואה ליתן להם נמי וכו' [ה]וי"ל דבת"כ איתקיש לכלרי אלעזר הקפר ור"ש מפיק פטורה דבכור' ומתנות מחד דצבי פטור מפיהם ואייתר ליה איל לכדר' אלעזר והא דבעי למדרש מניה בכורה ומתנות דשמעש ליה ליתן לו כל דין חיה: [ו] וצריך לחלק וכו'. וי"ל תוס' חיצוניות הר"ר מנחם דלא דמי להתם לא אסרה תורה בפ' ניזה אבל הכא דקרא כתיב למיסר חלבו בפי' לא שייך לומר אהדדי' לאסורייה קמא לכרת כיון דאיכא היקישא ובניה ניתא פי' הרב יוסף מאורלינש בטעם כעיקר בפ' גיד הנשה ושם פי': וז"ל הרא"ש ז"ל וי"ל דלא דמי להתם דהתם דרשינן תזבח זביחה התרתי לך ונשארה באיסור, הא' אבל הכא מהיקשא אפקיה לגמרי ואח"כ הזהיר על חלבו וה"נ אמרינן גבי גיעולי עובדי כוכבים דאשתרו כשהתיר הכתוב טעם לפגם כגון בגילה מוסרחת וכי הדר אסר גיעולי עובדי כוכבים במדרי איסורא בעלמא אית ביה בלא מלקות (עי' בתוס' זבחים ע"א):

ג) כ"ל אֲבָל אֵם שלא נקנה. ד) נראה דל"ל דגכרי' מֻתָּנֵן בשני קמקלן.

רבינו גרשום (המשך)

דת"ר. אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל מה צבי פטור מן הבכורה דכתיב בבקר ובצאנן הזכר תקדיש וגו' ולא מצבי: אף פסולי המוקדשין פטורין. דפרשה זו מיירי בפסולי המוקדשין דכתיב הטמא והטהור דאע"ג דפסולי המוקדשין ניתנו כיון דקדם הקדישן למומן עדיין יש להן קדושה ופטורין מן הבכורה הואיל וקדשו קדושת הגוף קודם שהומומו: אוציא אני את הבכורה. שיפטרו מן הבכורה ולא אוציא את המתנות אלא יחזייבו במתנות: ומאי שנא. דלפטרו מבכורה ולחייבו

בכד א מיי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הלכה ח טור"ש יו"ד סי' טז סעי' ז:

בכה ב מיי' פ"ז מהל' מעשה הקרבנות הלכה ט טור"ש יו"ד סי' טז סעי' ז:

בכו ג מיי' פי"ב מהל' מעשה הקרבנות הלכה ח טור"ש יו"ד סי' טז סעי' ז:

בכז ד מיי' שם הלכה ג:

שיטה מקובצת

ו) אי מה צבי ואיל חלבן וכו'. ק"ל אמאי לא פריך אי מה צבי ואיל ג) חלבן מותר וכו' וכ"ת ה"נ והא תנן במתני' וולדן וחלבן אסור ונ"מ דלא הוה מצי לשנויי כדשנינן לקמן ואוולי דגרסי חלבן ג) ומחלבו קא פריך מיהו קשיא לן דהא קאמר בתר הכי כדכתיב כרת אאוכל וכו' ומשמע דחלבן גרסי. גליון תוס' חיצוניות: ג) דת"ר תובח ולא גיזה וכו'. וה"ה לעבודה נמי דממעטינן מהאי קרא דשניהם שרים. תוספות חיצוניות: ד) בשר ולא חלב. הקשה ר"ן דהא בת"כ בפ' שמיני דריש דחלב פסולי המוקדשין אסור ממפריסי הפרסה טמא ואין לומר דהא דקאמר הכא ולא חלב היינו לחלוב דוקא אסור כמו לגזוז דאסור ואפ"ה גיזה שרייא וכן לחלוב אסור וחחלב שרי אי לאו דת"כ דהא בחולין שרי ש"מ דמקרא דהכא דריש אסור בחלב גופיה וי"ל דבת"כ איצטריך עיקר קרא לחמור פסולי המוקדשין ובת"כ פ' שמיני פ"ג. גליון תוס' חיצוניות: ה) וי"ל דהתם נמי וכו' וז"ל הרא"ש לקמן בפרק כל פסולי המוקדשין וי"ל דג' צבי ואיל כתיבי מחד מניהנו דרשינן שפטורין מן הבכורה ומן המתנות חד מצבי וחד מאיל ואידך צבי ואיל חד לכדר' עקיבא וחד לכדר' אלעזר הקפר ור"ש מפיק פטורה דבכור' ומתנות מחד דצבי פטור מפיהם ואייתר ליה איל לכדר' אלעזר והא דבעי למדרש מניה בכורה ומתנות דשמעש ליה ליתן לו כל דין חיה: ו) וצריך לחלק וכו'. וי"ל תוס' חיצוניות הר"ר מנחם דלא דמי להתם לא אסרה תורה בפ' ניזה אבל הכא דקרא כתיב למיסר חלבו בפי' לא שייך לומר אהדדי' לאסורייה קמא לכרת כיון דאיכא היקישא ובניה ניתא פי' הרב יוסף מאורלינש בטעם כעיקר בפ' גיד הנשה ושם פי': וז"ל הרא"ש ז"ל וי"ל דלא דמי להתם דהתם דרשינן תזבח זביחה התרתי לך ונשארה באיסור, הא' אבל הכא מהיקשא אפקיה לגמרי ואח"כ הזהיר על חלבו וה"נ אמרינן גבי גיעולי עובדי כוכבים דאשתרו כשהתיר הכתוב טעם לפגם כגון בגילה מוסרחת וכי הדר אסר גיעולי עובדי כוכבים במדרי איסורא בעלמא אית ביה בלא מלקות (עי' בתוס' זבחים ע"א):

ז) דברי רבי שמעון. לעיל בפרק בתרא דתמורה (דף נב.) קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה (ח) : דתנן ר' שמעון אומר כו'. ומלמעט רבי שמעון קדשי בדק הבית לא היו מכלל דקדם מזבח כתיב והכא מוקי בגבעל מום מעיקרא דנפקא לע"ג דקדשי מזבח ט) וממאי דתנא דתמורה כרבי שיה קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה שלריכין שיהו חיין בשעת פדייה לכהנים י) והעמיד את הבהמה לפני הכהן וחמ"כ והעריך אותה מדקתני סיפא גבי קדש הקדשים את כ) מומן לחוגב שקדשין למזבח מקדישין תמימים ל) : אבל חמורים. לאו דוקא דרבנן דפליגי עליה דר' שמעון בתמ' תמורה [נב.] דתסתם ממרינן לדברי הכל בעל מום מעיקרו לאו היה בכלל העמדה והערכה אלא תנא דידן סבר כוותיה דר' שמעון בתמורה כדאי הוא ואי אפשר לומר דלא ידע ליה ואיבעית אימא לעולם רב כרבי יוחנן סבירא ליה ותני זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו: אבל קדם הקדשן וכו': מנא הני מילי דתנו רבנן [1]צבי מה צבי פטור מן הבכורה אוציא אני את המוקדשין פטורין מן הבכורה ולא אוציא את המתנות תלמוד לומר איל מה איל פטור מן הבכורה ומן המתנות אף פסולי המוקדשין פטורין מן הבכורה ומן המתנות מ) אי מה [2]צבי ואיל חלבן מותר אף פסולי המוקדשין חלבן מותר ת"ל [3]אך חלק אמר מר אוציא את הבכור ולא אוציא את המתנות מאי שנא אוציא את הבכור שאין שוה בכל ולא אוציא את המתנות ששוות בכל ת"ל איל אמר ליה רב פפא לאביי אי מה צבי ואיל [ג]אין אותו ואת בנו נוהג בהן אף פסולי המוקדשין אין אותו ואת בנו נוהג [ד]בו א"ל למאי מדמית להו אי לחולין אותו ואת בנו נוהג בו ואי לקדשים [ה]אותו ואת בנו נוהג בו אמר ליה אי הכי גבי חלבו נמי נימא הכי למאי מדמית להו אי לחולין חלבן אסור ואי לקדשים חלבן אסור אלא לאו מי אמרת אך ולא חלבן אימא נמי אך ולא אותו ואת בנו רבא אמר אך לאותו ואת בנו הוא דאתא וחלבו מדמו נפקא דכתיב [2]רק את דמו לא תאכל מאי דמו אילימא דמו ממש לא יהא אלא דמן דצבי ואיל אטו דמן דצבי ואיל מי שרי אלא דמו חלבו וליכתוב רחמנא חלבו אי כתב רחמנא חלב הוה אמינא אהני היקישא ואהני קרא אהני היקישא למעוטי מכרת דכי כתב כרת אאוכל חלב בהמה הוא דכתיב שנא' [3]כי כל אוכל חלב מן הבהמה ואהני קרא למיקם עליה בלאו בעלמא להכי אפקיה רחמנא בלשון דמו לומר לך מה דמו בכרת אף חלבו בכרת והא תנא אך ולא חלבו קאמר ה"ק אילו לא נאמר דמו הייתי אומר אך ולא חלבו עכשיו שנאמר דמו לאותו ואת בנו הוא דאתא: ואינו יוצאין לחולין: מנא הני מילי ס) [ו]דת"ר [1]תזבח ולא גיזה [ז]בשר ולא חלב ואכלת ולא לבלביך מכאן [ח]שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים איבא

מומן לחוגב שקדשין למזבח מקדישין תמימים ל) : אבל חמורים. לאו דוקא דרבנן דפליגי עליה דר' שמעון בתמ' תמורה [נב.] דתסתם ממרינן לדברי הכל בעל מום מעיקרו לאו היה בכלל העמדה והערכה אלא תנא דידן סבר כוותיה דר' שמעון דאמר לקמן פרק פסולי המוקדשין (דף נ.). [ב]וי"ל דלהכי נמי מיפרש מד לבכורה ומתנות והיינו דלמיפרש הכא מד מצבי ומד מאיל עוד מיפרש הכא [ג](מד לבכורה) מד לכדרכי ילמק ורכי לומעטיה כמו שמיפרש ר"ת המרגיע והמנסיג שור של פסולי המוקדשין עשאן הכתוב שני גופים והיינו מצבי ואיל מד לכלר עקיבא דמיתר אפי' לעובד כוכבים או לכלרכי אלעזר הקפר פ' שני דמולין (דף כח.) מה פסולי המוקדשין טעונים שחיטה אף צבי ואיל כן ומצבי לחולים הוה ילעינן איל דמצבי ילפינן כל חיה [ד]ואיך לכלרב מרי דאיל מין פודין ואין פודין ואכלנו מותר ואותו ואת בנו דצבי למילרם בסמוך אי לאו אך לא היינו מצבי ואיל דלריכין כתוב ומתנות דכתיב ממיעט ליה דהוי פודין ואכלנו מותר ואותו ואת בנו דצבי דמשמע שרואה ליתן להם נמי וכו' [ה]וי"ל דבת"כ איתקיש לכלרי אלעזר הקפר ור"ש מפיק פטורה דבכור' ומתנות מחד דצבי פטור מפיהם ואייתר ליה איל לכדר' אלעזר והא דבעי למדרש מניה בכורה ומתנות דשמעש ליה ליתן לו כל דין חיה: ו) וצריך לחלק וכו'. וי"ל תוס' חיצוניות הר"ר מנחם דלא דמי להתם לא אסרה תורה בפ' ניזה אבל הכא דקרא כתיב למיסר חלבו בפי' לא שייך לומר אהדדי' לאסורייה קמא לכרת כיון דאיכא היקישא ובניה ניתא פי' הרב יוסף מאורלינש בטעם כעיקר בפ' גיד הנשה ושם פי': וז"ל הרא"ש ז"ל וי"ל דלא דמי להתם דהתם דרשינן תזבח זביחה התרתי לך ונשארה באיסור, הא' אבל הכא מהיקשא אפקיה לגמרי ואח"כ הזהיר על חלבו וה"נ אמרינן גבי גיעולי עובדי כוכבים דאשתרו כשהתיר הכתוב טעם לפגם כגון בגילה מוסרחת וכי הדר אסר גיעולי עובדי כוכבים במדרי איסורא בעלמא אית ביה בלא מלקות (עי' בתוס' זבחים ע"א):

ח) [ו]ומקשינן [דכריתים יב] [ומוקמינן [ספרי לקח יב טו] נפסולי המוקדשין לחמר פדיון: ליכא

תורה אור השלם

1. רַק בְּכֹל אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל בְּרָכְתּוֹ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כִּצְבִי וְכָאַיָּל: דברים יב טו
2. רַק אֶת דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: דברים טו כג
3. כִּי כָּל אֹכֵל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַיְיָ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כה

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה זו דברי ר"ש וכו' והעריכה דתמן ר"ש וכו' לית ליה בכלל מכלל דקדם וכו' תע"ג דקדשי מזבח נינהו דס"ל ואח"כ מ"ט אבל תכמים ור"ש פליגי מיה ור"ש סבי כרבי שמי ור"ש רב ללא מוקי וכו' כרבנן דקתני מבפיה וכו' מתו יקברו אלמא דקדשי וכו' דעעמה והעריכה ס"ל ואח"כ מ"ט מדקתני סיפא גבי קדש וכו' קדישין במומן ס"ל ואח"כ מ"ט מנאי דתנא דתמני וכו' והעריך אותה ס"ל ואח"כ וכו' ג"ש דעעמה דתמני:

מוסף רש"י

דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים. ללא למיסה ועשן קנוסה ללאר מיסה (תמורה יז.), אך חלק. ללכן וקרן מישעון (ערובין קח. פסחים ה. שם נא. שבועות יג.). **תזבח.** רק בכל אות נפסל מזבח ואכלת בשר, בפסולי המוקדשין ללאר בשר, בפסולי המוקדשין ללאר פדיון ככאר מלבר (לעיל ו:).

רבינו גרשום

זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו: אמרי רב. סבר לה כריש לקיש דאמר בסוף מסכת תמורה לרבנן דקדשי בדק הבית היו בכלל [העמדה והערכה] קדשי מזבח לא היו: ולא מיתוקמא. הא מתניתין דבכורות כרבנן משום סיפא דקתני אבל קדם הקדישן למומן אם מתו יקברו ואי רבנן כיון דאמרי דקדשי מזבח לא היו אם מתו יפדו איבעי למתני וכו' שמעון מיתוקמא רישא וסיפא דהא אמר קדשי מזבח היו בכלל ההלכך כי קדם הקדש למומן יקברו אבל בבעל מום

מעיקרו היינו דקדם מומו להקדשו מדה דנפדה אבל לרבנן זה וזה נפדין מיבעי ליה: אמרי אכתי יכול נמי לאוקומא כרבנן דאמרי קדשי מזבח לא היו דמאי דהאי דקתני אם מתו יקברו משום דבעי העמדה והערכה להיכא דקדם הקדש למומן ולא אפשר דמתו: דיילמא. לרבנן נמי אע"ג דאמרי קדשי מזבח לא היו משום הכי אמרינן יקברו דאין פודין את הקדשים וכו'. אבל היכא דקדם מומן להקדשן נפדין דלא חשיב כ"כ הקדש: אמרי א"כ. הוא דמשום הכי יקברו דאין פודין לכלבים ליתני אם נעשו טרפה יקברו דמשמע דאע"ג דאכתי הוו חיים ואיפשר להעמידן ולהעריכן אפי' הכי יקברו דאין פודין לכלבים אבל מדמיירי לאחר מיתה אם מתו יקברו ש"מ משום (הכי) כי' יומן דאמר תסתם לרבנן מחמ מזבח קדשי מזבח ומחמ קדשי בדק הבית היו בכלל ומיתוקמא סיפא דמתני' כרבנן וריסא נמי מיתוקמא כדילהו דנבעל מום מעיקרו כולהו מודו ותני זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו: **צבי.** כלבי ואיל ומוקמינא בסיפרי ו) דבספוקי המוקדשין שנפדו הכתוב מדבר: **מה צבי ואיל פטורין מן הבכורה.** דבקרן ולמנך כתיב ז): **ולא חולין אם המתנות.** ולקמן פריך מאי מולמיה דמתנות מבכורה: **צבי ואיל פטורין מן המתנות.** דכתיב במתנות ח) אם שור אם שה: **ומ"ש.** מתנות ללא נפקי מקרא קמא: **ומתרץ חולין אם הבכורה שחיטה שור בכל.** שחיטה נוהגת בנקבות בזכרים: **צבי ואיל.** אין אותו ואת בנו נוהג בצבי ואיל דכתיב ט) שור או שה: **ת"ל למאי מדמית ליה.** לפסולי המוקדשין דתיפטרינהו מאותו ואת בנו: אותו ואת בנו נוהג בחולין וכמוקדשין כדמפרש בשחיטת חולין (דף עח.): **ת"ל גבי חלבו נמי.** למאי מילטרין לך למיסר מיפוק לי לאסור ללמאי מדמית להו כיון דתמרת בעל"ג דאין לחיתקום לגבי ואיל לא נפקי אך ולא חלבו קאמר ה"ק אילו לא נאמר מתורת קדשים: **אך ולא חלבו ואת בנו.** ומסתברא דהיקשא למיפטר מבכורה ומתנות אתי ואך למיסר חלבו ואותו ואת בנו להסתם מדמינן להו לקדשים גמורין דאי לאו אך למיסר חלבו לא הוה ידעינן דאסור ואי לאו חלבו לא הוה ידעינן דאסור בעל מום דכבר נתבעל מום כתיב: **אהני היקישא.** לחיתקום לגבי ואיל: **ואהני קרא.** דכתיב את דמו ללא תאכל. אהני מיסתבר טעמא שפיר דכי כתיב כרת בחלב בבהמה הרלויה לקרבן כתיב לכתיב (ויקרא ז) כי כל אוכל חלב וגו' ואהני קרא למיקם עליה בלאו דלא מיסתבר טעמא שפיר דכי כתיב כרת בחלב בבהמה הרלויה לקרבן כתיב לכתיב (ויקרא ז) כי כל אוכל חלב וגו' ואהני קרא למיקם עליה בלאו בעלמא ולא בכרת: כתיב חלבו בלשון דמו לומר לך מה דמו דצבי בכרת אף חלב פסולי המוקדשין בכרת: והא תנא

ח) מדכתי רבינו נראה דלא גרס מלא נאו מי אמרת וכו' ורק גרס אמר ליה אמי וכו' ואולי דגס ג' דילן מלא הוא ט"ס אמר ליה אמי וכו' רבינו והוא הנכון: